

Films in Zeeland

Een eerste verkenning van het gemeenschappelijk nut van meer film- en tv-producties in Zeeland

Planbureau
en Bibliotheek
van Zeeland

Films in Zeeland

Een eerste verkenning van het gemeenschappelijk nut van meer film- en tv-producties in Zeeland

7 september 2016

Colofon

© ZB 2016

Samenstelling

Joris Meijaard

ZB| Planbureau en Bibliotheek van Zeeland
Kousteensedijk 7
4331 JE Middelburg
Postbus 8004
4330 EA Middelburg
Telefoon (0118) 654000
www.dezb.nl
info@dezb.nl

Lay-out en ontwerp

ZB

Deze uitgave is tot stand gekomen in opdracht van Stichting CAVAK.
Mede mogelijk gemaakt door Stichting ZIGZAG.

ZB| Planbureau
en Bibliotheek
van Zeeland

Inhoudsopgave

1. In het kort	4
2. Kader	5
2.1 Definitie films.....	5
2.2 Gevolgde aanpak.....	5
2.3 Films in Nederland.....	5
2.4 Films in Zeeland.....	7
2.5 Impact van films in andere regio's.....	7
3. Economische Effecten van Producties voor Zeeland	9
3.1 Verhogen aantal producties.....	9
3.2 Verlagen gemiddelde kosten werven en faciliteren per productie.....	10
3.3 Verhogen gemiddelde baten van producties in de provincie.....	10
4. Plussen voor Zeeland op basis van case studies	11
4.1 Directe baten.....	11
4.2 Indirecte baten.....	11
4.3 'Revolverende' baten.....	11
4.4 Samenvattend.....	12
5. SWOT-analyse	13
6. Conclusies/aanbevelingen	14
Bijlagen	
Bijlage 1: Onderzochte films en SWOT-bijdragen	16
Bijlage 2: SWOT-lijst uitgebreid.....	17

1. In het kort

De economische effecten van film- en tv-producties in Zeeland staan centraal in dit rapport. Deze effecten bepalen de keuzes om meer of minder te organiseren in Zeeland en om (bijvoorbeeld) een Zeeuwse filmkoepel of filmhuis in te richten.

Het doel van dit rapport is om zicht te krijgen op het gemeenschappelijk nut van film- en tv-producties in Zeeland. We baseren ons op (1) een korte analyse van de Nederlandse en Zeeuwse situatie, (2) een korte internationale literatuurstudie en (3) beknopte analyse van recente producties (zie bijlage 1). Op basis van deze stappen is uiteindelijk met inbreng van experts binnen en buiten Zeeland (zie bijlage 1) een SWOT opgesteld voor Zeeland als filmregio.

Het rapport geeft een antwoord op de vragen:

- Wat is het (potentieel) gemeenschappelijk nut voor films in Zeeland?
- Waar liggen de sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen voor een verdere ontwikkeling van Zeeland voor filmproducties?

De directe economische waarde voor de Zeeuwse economie (d.w.z. de eigen bijdrage van films) is tot nu toe beperkt geweest. Ook bij een grote productie als Michiel de Ruyter (waarbij toch flinke stukken in Zeeland opgenomen werden) is de bijdrage aan de Zeeuwse economie zeer beperkt. Het gaat per film tot nu toe om hooguit enkele tonnen per jaar aan directe economische waarde. Het aantal films is klein waardoor we niet meteen kunnen spreken van provinciaal economisch relevante directe waarde (zie hoofdstuk 3). De beperkte directe waarde geldt ook voor het gebruik en de ontwikkeling van faciliteiten en mensen. Alleen als grotere films geheel in Zeeland zouden worden gemaakt, wordt dit anders.

De indirecte economische waarde van films voor Zeeland (d.w.z. het effect van films op andere economische ontwikkelingen) is in potentie groter. Deze opbrengsten zijn echter moeilijk te bepalen. In andere regio's en bij andere films zijn hiertoe pogingen gedaan maar elke context is weer anders. Een actieve filmsector kan productief zijn voor een regio als Zeeland. Flink wat regio's in Europa en de Verenigde Staten voeren filmstimuleringsbeleid en zij houden hieraan vast omdat de collectieve baten hoger dan de collectieve lasten worden geschat (zie paragraaf 2.5). Deze baten zijn vooral verbonden aan het imago van de regio en de positieve effecten van films- en tv-producties.

Voor Zeeland geldt dat hoe meer er directe relatie is met de toeristische waarde (zon, strand, rust, natuur en bv. fietsen), hoe aannemelijker de impact van films. Er is ook potentie voor de niet-toeristische waarde: Zeeland wordt aantrekkelijker als woon-, werk- en vestigingsplaats als de 'relevante' aantrekkelijkheid ook in de films naar voren komt. Bij Michiel de Ruijter was dit de nostalgische kracht van Zeeland. Bij andere films en bijvoorbeeld bij de Tour de France-beelden was dit meer direct: fraai land, fraaie kust en mooie lucht. Relatie met toeristische of vestigingskeuzes zijn vooralsnog niet hard te maken.

2. Kader

2.1 Definitie films

Filmproductie omvat minimaal het voorbereiden, maken en verspreiden van de volgende soorten materiaal (Research voor Beleid, 2005).

- Lange speelfilms
- Korte speelfilms
- Lange televisiedocumentaires
- Korte televisiedocumentaires
- Bioscoopdocumentaires
- Animatiefilms
- Experimentele films
- Tv drama en dramaseries
- Telefilms
- Commercials
- Voorlichtingsfilms
- Bedrijfsfilms
- Videoclips
- Games

Eigenlijk zijn live-uitzendingen nog een vijftiende categorie. Deze zou je eventueel ook weer kunnen onderverdelen in verschillende soorten.

Voor dit onderzoek hanteren we een ruime definitie van filmproductie. De ruime definitie omvat alle bovenstaande typen. Het gaat daarmee om alle vormen van verhalende en doordachte registratie van daadwerkelijke en/of fictieve gebeurtenissen. De restrictie 'verhalende en doordachte registratie' sluit de toevallige of automatische registratie van gebeurtenissen uit. De ruime definitie omvat daarmee 'amateur', 'independent' en alle andere vormen filmproductie.

2.2 Gevolgde aanpak

De economische waarde voor film- en tv-producties kunnen we vanuit provinciaal perspectief benaderen met behulp van de volgende drie stuurvariabelen: (1) het aantal producties dat in Zeeland komt draaien, (2) de kosten die gemoeid zijn met het werven en faciliteren van deze producties en (3) de baten van de productieactiviteiten die in de provincie plaatsvinden.

We zijn speciaal geïnteresseerd in de economische waarde van producties van films, tv en andere media omdat zij belangrijke componenten kunnen zijn van een gezonde economische structuur. Geproduceerde films, tv en andere media kunnen bovendien een sleutelrol spelen in de marketingstrategie van een regio¹.

De kosten en baten zijn onder te verdelen in direct en indirect. Directe kosten en baten betreft kosten en opbrengsten op de korte termijn. Deze zijn direct om te rekenen in economische waarde. Indirecte baten en lasten betreffen de middellange termijn en deze zijn minder eenvoudig om te rekenen omdat veel omliggende factoren de uiteindelijke economische waarde meebepalen.

2.3 Films in Nederland

Op zoek naar cijfers over de ontwikkeling van de Nederlandse filmsector komen we uit op verschillende bronnen van cijfers. Ten eerste de cijfers van het Nederlandse Filmfonds, die uiteraard slechts een deel van het totaal omvatten.

1. Haxton, P. (2015), "A Review of Effective Policies for Tourism Growth", OECD Tourism Papers, 2015/01, OECD Publishing, Paris.

Tabel 1: Kerncijfers Nederlandse Filmsector 2015 (speelfilms)

Production and financing	
National funding (available budgets in € 2015)	
Subsidies Arts department, Film Fund ¹	50,004,432
Subsidies Arts department, excluding Netherlands Film Fund ²	11,268,900
Subsidies Media department ³	12,815,373
Total government subsidy to cinema activities	74,088,705
Total European (MEDIA) support to Dutch film industry	7,033,009
Production (2015)	
Production activity (million €)	136,900,000
Production support Eurimages (13 films) ⁵	3,107,000
European coproduction funding (excl Eurimages) ⁵	5,225,000
European coproduction funding (foreign tax credit) ⁵	10,647,000
Releases	
Feature films released	371
Domestic feature films released ⁶	55
-supported by Film Fund	50
Minority co-productions released or international premiere	20
-supported by Film Fund	20
Average cost of all domestic feature films (1,000 €)	1,779
Average subsidy (1,000 €)	665
Average audience Dutch feature	122,626
Domestic feature length documentaries released	19
-supported by Netherlands Film Fund	15
Animated shorts premiered 2015 ⁶	12
Completed experimental films 2015 ⁶	23
Completed shorts KORT! 2015 ⁶	11

Bron: NL Filmfonds, 2016

Volgens het filmfonds groeide de afgelopen jaren de Nederlandse filmproductiesector. Kalenderjaar 2015 was een prima jaar. Het totale productievolume (speelfilms) groeide naar €136,9 miljoen, een toename van 42% in twee jaar². Met 19% marktaandeel in de bioscopen van Nederlandse producties zaten we iets lager dan 2014, maar op het gemiddelde over de afgelopen 5 jaar.

Behalve bovenstaande films in de bioscopen en met subsidie uit het Nederlandse filmfonds, zijn er naar schatting ruim 2000 korte en experimentele producties 'onder de radar' gemaakt. Deze producties kennen eigenlijk uitsluitend distributie via TV, internet en kleinschalige vertoningen. Het is daarmee moeilijk om een goed beeld van de kleinschalige producties te hebben.

In de nationale statistieken is de film- en televisiesector 'verstopt' in een cluster van media-bedrijven, dat naast film- en televisieproducties ook uitgeverijen, software, geluidsopnamen, en radio- en televisieomroepen omvat. In het meest recente peiljaar 2011 dat is doorgerekend³ droeg het gehele mediacluster twee miljard euro bij aan de Nederlandse economie.

Tabel 2: Werkgelegenheid in de Nederlandse filmsector, 2011

	Aantal banen	Aantal fte	Bron
Productie (incl. pre-productie)			
Filmproductie (59.11.1)	9.035		LISA
Acteurs	±420 ¹³	±160	Opgaaf ACT
Regisseurs	±1.000		Opgaaf Dutch Directors Guild
Art directors	±50		Opgaaf marktpartijen
Stunts	?	±20	Opgaaf marktpartijen
Locatiescouts en -managers	±70		Opgaaf NAL
Scenarioschrijvers	±370 ¹⁴		Opgaaf CEDAR/LIRA
Facilitaire activiteiten (post-)productie			
Facilitaire activiteiten voor film, tv (59.12)	5.160	±4.435 ¹¹	LISA
Filmmuziek	?		
Distributie/exploitatie			
Distributie films en tv-producties (59.13)	410	±360 ¹¹	LISA
Agentschappen, aangesloten NAA ¹⁵	±40		Opgaaf NAA
Vertoning			
Bioscopen (59.14)	3.290 ¹⁶	±1.515 ¹¹	LISA
Festivals:			
Nederlands Film Festival	95 ¹⁷	25	Opgaaf NFF
IFFR Rotterdam	25 ¹⁸	25	Jaarverslag IFFR 2011-2012
IDFA	25	25	Opgaaf IDFA
Cinekid	15	15 ¹⁹	Opgaaf Cinekid
Totaal	±20.000		

Bron: SEO (2012), Economische kerngegevens Nederlandse Film

2. NL Filmfonds (2016), Film Facts and Figures of the Netherlands, Amsterdam: The Netherlands Film Fund.

3. European Commission (2015), Motion picture, video and TV production, sound recording and music publishing statistics.

De totale toegevoegde waarde van de Nederlandse filmsector zelf is slechts een beperkt aandeel van dit mediacluster. Eurostat becijferde voor het jaar 2011 dat film en televisie een toegevoegde waarde heeft in Nederland van ruim € 815 miljoen, waarvan € 100 miljoen voor bioscopen en € 715 miljoen voor productie, facilitaire activiteiten en distributie. Dit komt neer op 0,15 % van de totale bruto toegevoegde waarde, vergelijkbaar met landen als Spanje, het Verenigd Koninkrijk en België.

De directe werkgelegenheid in de filmsector is in Nederland bijna 20.000 mensen, waarvan 16.000 betrokken bij de fasen waarin wij vooral geïnteresseerd zijn. Dit gaat dus om werknemers in alle genoemde categorieën.

2.4 Films in Zeeland

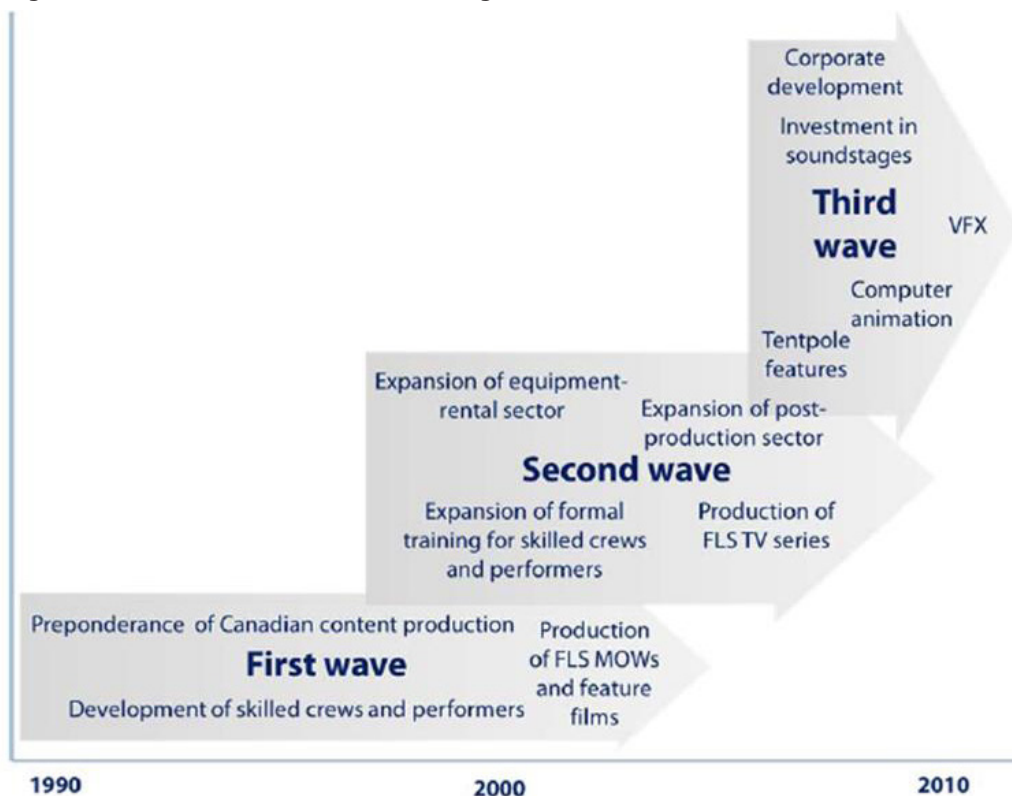
We zijn geïnteresseerd in de (potentiële) economische impact van (toekomstige) filmproducties die 'draaien' in Zeeland. Er is de afgelopen decennia een behoorlijk aantal films in Zeeland geproduceerd. Van de filmfondsproducties draaien er enkele per jaar in Zeeland.

De totale omvang van de toegevoegde waarde van de Zeeuwse filmsector in 2011-2015 kan worden geschat op 6 miljoen euro per jaar. Dit is 0,8% van de landelijke toegevoegde waarde. Bij deze totale toegevoegde waarde⁴ zijn 150-200 arbeidsplaatsen gemoeid⁵. Dit omvat alle gerelateerde arbeidsplaatsen. Dit gaat om mensen die zich primair bezighouden met het maken van documentaires, korte filmpjes, bedrijfsfilms en niet-commerciële films.

2.5 Impact van films in andere regio's

Om inzicht te krijgen in wat het economisch effect en gemeenschappelijk nut van films kan zijn, hebben we een korte literatuurstudie gedaan naar het filmbesluit in een aantal andere regio's en landen. Een aansprekende case is hierbij Canada. In Canada is de toegevoegde waarde van films en ook het inzicht in de wijze waarop deze toegevoegde waarde is verdeeld zeer gedetailleerd onderzocht⁶. Het valt op dat men voor Canada uitkomt op een werkgelegenheid van bijna 270.000 mensen voor de Canadese filmproductiesector, wat bij een bevolking van 35 miljoen natuurlijk van een heel andere orde is dan de 20.000 mensen in Nederland.

Figuur 1: Overzicht van de ontwikkeling Canadese filmsector 1990-2013

Bron: Nordicity (2013)

4. Bron: Schatting ZB Planbureau (2016) op basis van CBS en RIBIZ (specifieke SBI-codes)
5. Bron: Schatting ZB Planbureau (2016) op basis van RIBIZ (specifieke SBI-codes).
6. Nordicity (2013), The Economic Contribution of the Film and Television Sector in Canada, <http://www.nordicity.com/media/2013724dgfjbufnd.pdf>

Dit ligt deels in het feit dat sommige Hollywood-producties volledig in Canada worden gemaakt, vanwege een aantrekkelijk subsidieklimaat en vanwege flinke private investeringen in productiefaciliteiten. Canadezen geven daarnaast meer dan dubbel zoveel uit aan bioscoopbezoek en andere filmconsumptie. In het rapport wordt net als in vergelijkbare rapporten in de VS en VK een gedetailleerde doorrekening gemaakt van de belastingopbrengsten die kunnen worden teruggerekend naar de filmsector. Om te kunnen motiveren dat er een belastingkorting wordt gegeven aan producenten wordt dit doorgerekend. Dit komt in de Canadese situatie uit op 5 miljard aan belastingkortingen bij een berekende bijdrage aan het Canadese BNP van 20 miljard. Interessant is verder de analyse van de wijze waarop de Canadese filmproductiesector zich heeft ontwikkeld. Eerst een focus op talentontwikkeling van crew en staff, daarna expansie van de postproductie en daarna de investeringen in de infrastructuur voor groot-schalige producties.

Net als in Nederland bij het Filmfonds is in andere Europese landen vaak de focus op het mogelijk maken van de grotere producties. Studies in Ierland⁷, UK⁸ en bijvoorbeeld Nieuw-Zeeland⁹ geven dezelfde soort resultaten. Relevant is ook de studie in Californië¹⁰ die juist onderzoekt wat het effect is geweest van producties die niet meer in Californië draaiden en de gemiste economische baten. De randvoorwaarden voor een goede filmsector komen daar helder uit naar voren. De (post- en pre-)productiefaciliteiten en talentontwikkeling komen ook in deze studie terug. Met name met betrekking tot het inrichten van de productiefaciliteiten en ook met betrekking tot de ontwikkeling van talent komen de kosten ver voor de baten uit. De investeringen in Canada, UK en Europa zijn een belangrijke reden dat California nu minder marktaandeel heeft

De analyse van de economische baten van de investeringen en stimuleringsmaatregelen komt gunstig uit, maar risico's en concurrentie zijn groot. Zelfs bij de Canadese en Britse succesverhalen is de conclusie dat de positie broos is. Investerings zijn groot geweest en zij zouden ook net zo goed mislukt kunnen zijn. Kosten worden terugverdiend als alle mogelijke baten worden meegenomen in de analyse. Belangrijk voor de effecten op deze regio's is dat de royalties uit succesfilms ook terugvloeien naar de betreffende regio. Uit de Britse en Canadese studies blijkt dat vooral dan een gezonde 'cyclus' van initiatieven voor nieuwe films ontstaat.

7. Department of Finance, Irish Government (2012), Economic Impact Assessment of Section 481 Film Relief, http://taxpolicy.gov.ie/wp-content/uploads/2012/12/2012-12-04_film-relief_economic-impact-assessment_final-report_final.pdf
8. Oxford Economics (2012), The Economic Impact of the UK Film Industry, <http://www.bfi.org.uk/sites/bfi.org.uk/files/downloads/bfi-economic-impact-of-the-uk-film-industry-2012-09-17.pdf>
9. PWC (2012), Economic contribution of the New Zealand film and television industry, http://www.screenassociation.co.nz/uploads/features/PwCReport-ECNZ_2012.pdf
10. Milken Institute (2010), Film Flight: Lost Production and Its Economic Impact on California, <http://filmsf.org/sites/default/files/FileCenter/Documents/190-FilmFlight.pdf>

3. Economische Effecten van Producties voor Zeeland

Voor de economische impact van films voor regio's zoals Zeeland zijn drie sturingsvariabelen van belang. Deze variabelen zijn terug te vinden in de literatuur over andere regio's. De variabelen vormen een belangrijk aanknopingspunt voor Zeeland.

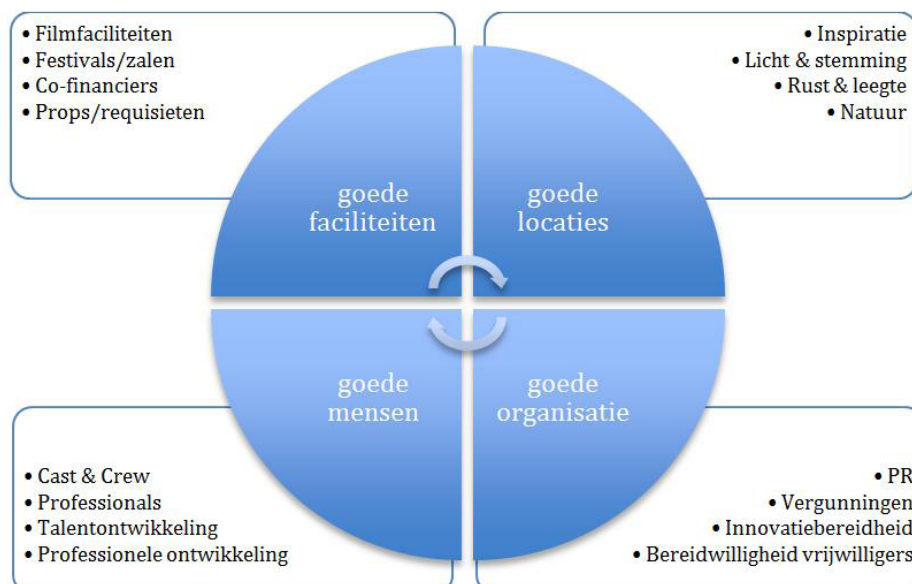
3.1 Verhogen aantal producties

Ten eerste is voor de economische waarde van de Zeeuwse filmproductiesector - en haar potentie - relevant hoe aantrekkelijk Zeeland is voor de producenten van nieuwe films, tv-programma's en andere media-uitingen. Deze aantrekkelijkheid bepaalt de keuze van producenten om (deels) in Zeeland te draaien en produceren. Hierbij is bovendien sprake van schaalvoordelen.

Een grotere aantrekkelijkheid van een filmregio vergroot de directe en indirecte baten en vergroot daarmee weer de aantrekkelijkheid van Zeeland als filmregio. Er is sprake van een (potentiële) positieve spiraal.

De onderstaande figuur vat de keuze om in Zeeland productie te draaien samen. Belangrijke factoren kunnen zijn de aanwezigheid van (a) goede locaties, (b) goede faciliteiten, (c) goede mensen en (d) een goede organisatie. Elk van de factoren in deze vier dimensies kent onderliggende aspecten die Zeeuwse ondernemers en andere stakeholders kunnen verbeteren en benutten. De strategische aspecten per dimensie zijn in de analyse en de SWOT uitgelicht.

Figuur 2: Kernfactoren Filmproductie in Zeeland

Bron: ZB| Planbureau

3.2 Verlagen gemiddelde kosten werven en faciliteren per productie

Ten tweede zijn de kosten van het werven en faciliteren van de producties van belang. Dit gaat enerzijds over het leggen van contacten, het reclame maken en het ondersteunen van producties. Anderzijds gaat het over het (per productie of in het algemeen) verbeteren van de kwaliteit van locaties, faciliteiten, mensen en organisatie. Dit kan structureel, maar ook gewoon klantgericht, per productie. In dat laatste geval is het delen van leermomenten belangrijk.

3.3 Verhogen gemiddelde baten van producties in de provincie

Ten derde zijn de baten van de productieactiviteiten cruciaal voor het begrijpen van de economische effecten. De baten zijn allereerst direct: opbrengsten voor Zeeuwse uitvoerders en onderaannemers. De baten zijn verder indirect: een betere bekendheid, een beter imago, meer economische activiteit, meer toeristen en om het compleet te maken: een grotere trots van Zeeuwen op Zeeland.

4. Plussen voor Zeeland op basis van case studies

Onderstaande punten vormen de belangrijkste plussen voor Zeeland van een grotere en meer professionele filmsector. Deze punten komen uit de case studies van recente films, zie bijlage 1.

4.1 Directe baten

Afdrachten/vergoedingen voor locaties, faciliteiten, mensen en organisatie

- Inhuur/onderaannemers
- Werkgelegenheid
- Omzet
- Toeleveranties

De directe baten van producties zijn beperkt zolang er alleen op onderdelen in Zeeland wordt gefilmd. Dit gaat om hooguit enkele tonnen per jaar per film. Als een grote productie meer dan alleen scènes in Zeeland zou draaien, kan dit verhaal gunstiger uitpakken. Het totale budget van Michiel de Ruyter was rond de 8 miljoen euro. Hiervan is echter slechts een relatief klein deel echt in Zeeland besteed. Dit geldt ook voor de andere onderzochte cases.

4.2 Indirecte baten

Groei en verbetering toerisme – recreatie

- Imago en bekendheid bij (potentiële) toeristen
  - Toestroom toeristen
- Trots bij (potentiële) inwoners
  - Uitstroom/toestroom inwoners

Groei en verbetering creatieve industrie

- Leereffecten
- Vervolgopdrachten
- Meer producties
- Betere opleidingen
- Bekendheid

Verbetering imago Zeeland

- Meer handel
- Meer toerisme
- Meer vestiging

De indirecte baten kunnen groot zijn wanneer een film een groot succes is en er ook echt wordt gekoppeld aan Zeeland-promotie. Tot nu toe zijn de meeste van de indirecte baten ook beperkt, zelfs bij een productie als Michiel de Ruyter. Dit geldt ook voor de andere cases.

4.3 'Revolverende' baten

- Talentontwikkeling
- Investeerders/producenten
- Events
- Keuze vestigingsplaats

Wanneer het lukt om talentontwikkeling, faciliteiten, investeerders en een mogelijke locatie voor pre- en postproductie te realiseren, dan is het mogelijk dat een significante stroom van 'revolverende' baten kan worden opgebouwd. Dit vereist risico-investeringen om op te schalen.

4.4 Samenvattend

De directe economische potentie van extra inspanningen voor de Zeeuwse film is beperkt, tenzij er zou worden geïnvesteerd in sets en faciliteiten voor pre- en postproductie in Zeeland. De potentie betreft dan de combinatie van directe baten op jaarbasis: afdrachten en vergoedingen voor locaties, faciliteiten, mensen en organisatie, inhuur, onderaannemers, directe werkgelegenheid, omzet en toeleveranties. De indirecte baten zijn moeilijk te duiden. Onmiskenbaar 'valt er wat te halen' maar grip hierop ontbreekt. Het meest renderen investeringen in een 'systeem' van terugkerende baten: talentontwikkeling, investeerders, events: zorgen voor een positief klimaat.

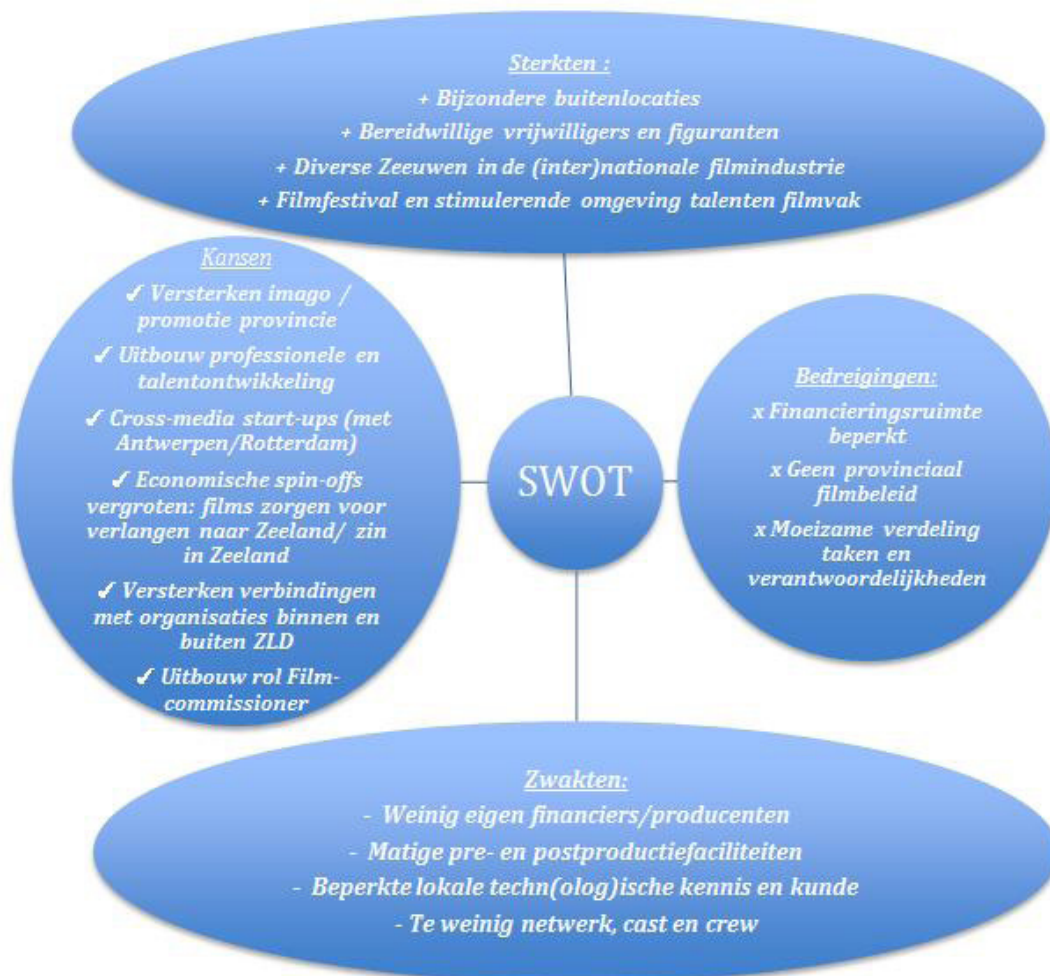

5. SWOT-analyse

Op basis van de case-studies en via aanvullende raadpleging van ervaringsdeskundigen met films in Zeeland is de volgende SWOT opgesteld voor 'Zeeland & Film'. De SWOT helpt om focus aan te brengen in Zeeuwse inspanningen om haar film-productiesector te versterken.

Het biedt een samenvatting van sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen. In bijlage 2 staat de groslijst van genoemde items in de SWOT-analyse. Uiteraard is dit een momentopname gebaseerd op de expertopinions en niet een ultieme waarheid.

Figuur 3: SWOT-analyse voor Zeeland & Film

Bron: ZB| Planbureau

6. Conclusies/aanbevelingen

In dit laatste hoofdstuk worden puntsgewijs onze aanbevelingen en conclusies samengevat.

Het potentieel nut voor meer filmproducties in Zeeland is aanwezig, maar de randvoorwaarden moeten verbeteren.

Ten eerste kunnen inzicht en uitstraling beter. Actiepunten zijn: (1) centraal inzicht in de stroom van films die in Zeeland gedraaid kunnen gaan worden ('leads', independent en niet) en (2) zorg voor marketing van locaties, faciliteiten, en mensen, o.a. door enthousiaste 'gebruikers' van Zeeland dit te laten uitdragen.

Ten tweede kan de organisatie beter. Het netwerk is kleinschalig, zelfs als bedrijfsfilms en amateur- en semiprofessionele activiteiten eronder vallen. De beschikbare productieomgeving heeft een relatief kleine schaal. Centrale faciliteiten voor sets en voor pre- en postproductie zouden de Zeeuwse omgeving drastisch kunnen verbeteren. Dit vereist echter risico-investeringen in een goed ecosysteem voor de ontwikkeling van mensen en faciliteiten.

Ten derde kan het ecosysteem beter. Techn(olog)ische faciliteiten en vakmensen zijn beperkt aanwezig in Zeeland. Verbetering is mogelijk door *intensievere samenwerking* met Rotterdam, Amsterdam of Antwerpen. Om te zorgen dat kennis en kunde blijft hangen in Zeeland, zou investering in lokale kortlopende opleidingen in samenwerking met toonaangevende instituten buiten de provincie een goed idee zijn. Nu wordt deze expertise bij producties te vaak in- en uitgevloegen.

Bijlagen

Bijlage 1: Onderzochte films en SWOT-bijdragen

Zeeland

1. Fucking Perfect (over Sergio Herman), productie: ReINETTE van de Stadt (Trueworks)
2. Als de dijken breken (2016, nog in productie), productie: Johan Nijenhuis, Ingmar Menning (Joco Media)
3. Petit Paris (2017, in pre-productie), Jan Lievens en Nynke van der Ploeg.
4. Michiel de Ruyter (2015, Farmhouse)
5. Dorsvloer vol confetti (2009), productie: Gijs van de Westelaken (Column)

Buiten Zeeland

1. Bienvenue chez les Ch'tis (Bergues (Sint-Winoksbergen), Noord-Frankrijk), productie: Claude Berri, Eric Hubert, Jérôme Seydoux (Pathé Renn)
2. Koning van de Maas (2007-), Rotterdam, Annemiek van Gorp en René Goossens (De Productie)

Bijdrage aan vooronderzoek/SWOT

1. Erik de Bruyn, regisseur, scenarist en acteur.
2. Raimond van Soest, storyboardartist/tekenaar, betrokken bij CAVAK.
3. Leo Hannewijk, artistiek directeur Film by the Sea.
4. Eddy Terstall, filmmaker.
5. Rieks SoepenberG, cameraman, organisator van evenementen en workshops voor semi-professionals en amateurs, betrokken bij CAVAK.
6. Willemiek Kluijfhout, filmmaker, o.a. ook Omroep Zeeland.

Klankbord CAVAK

1. Jeroen van Oijen, programmadirecteur CAVAK
2. Bo van Scheyen, filmmaker, oprichter Fimlabz (CAVAK)

Bijlage 2: SWOT-lijst uitgebreid

De vetgedrukte items in de groslijst van sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen zijn meermalen genoemd en bekrachtigd en vormen de kern van de SWOT. Zij zijn dan ook opgenomen in de figuur.

Sterkten

- Bijzondere buitenlocaties: haven en kust maar ook stadse locaties
- Licht, sfeer, authenticiteit
- Bereidwillige vrijwilligers en figuranten
- Bereidwillige instanties, overheden en bedrijven
- Vergunningen voor buiten
- Diverse Zeeuwen in de (inter)nationale filmindustrie
- Bijzondere, mooie Zeeuwse verhalen
- Beschikbaarheid en toelevering props
- Internationaal filmfestival en stimulerende omgeving talenten filmvak

Zwakten

- Weinig eigen financiers/producenten
- Geen (zichtbaar) ondernemersklimaat in relatie tot film
- Matige pre- en postproductiefaciliteiten
- Slechts paar kleine Zeeuwse filmproductiehuizen
- Techn(olog)ische kennis en kunde
- Geen 'filmhistorisch besef': bijzondere films en hun locaties zouden memorabel gemaakt moeten worden. Bijvoorbeeld: Wilde Mossels, onlangs geremastered (dankzij Eye Filmmuseum en Storm Postprod) wordt meer op landelijk niveau gewaardeerd dan op provinciaal niveau
- Geen professionele ontmoetingsplek voor filmmakers op reguliere basis, wel jaarlijks bij Film by the Sea en voor semi-professionelen enkele bijeenkomsten per jaar van Stichting Cavak.
- Rudimentair infopunt voor filmmakers
- Te weinig cast en crew
- Te weinig raadplegen van Zeeuwse makers die op landelijk niveau werken
- Te weinig inzicht in wat er gebeurt op filmgebied

Kansen

- Versterken bekendheid en imago / promotie provincie
- Uitbouw/utdragen professionele en talentontwikkeling
- Cross-media start-ups (met Antwerpen/Rotterdam)
- Economische spin-offs vergroten: films zorgen voor verlangen in vestigen en toerisme
- Extra raakvlakken met andere organisaties
- Uitbouw rol Film-commissaris ((inter)nationaal)
- Zeeuws filmprkbord
- Ontwikkeling platform informatie uitwisseling
- Lokaal (informeel) financieringsnetwerk
- Talent binden en verbinding behouden
- Stimulans voor het bedrijfsleven (enthousiasmeren)
- stevig fundament realiseren voor samenwerkingen
- Zeeland is 'in the middle of nowhere': met die rust is focus en concentratie gemakkelijk
- Film is schone en arbeidsintensieve industrie
- Door technologische ontwikkelingen is filmen goedkoper/toegankelijker
- Veel nieuwe aanbieders. Lokale markten interessant
- Broedplaats nieuwe ideeën
- CAVAK als incubator voor filmmakers met een concreet idee
- Zeeuws filmfonds, dat vooral investeert in ontwikkeling zou een ware toevoeging zijn en kritische massa vergroten.
- Samenwerkingen met Omroep Zeeland en Zeeuwse vertoners
- Uitbouw 'FilmrecruitZ' voor aankomende (semi)professionals.

Bedreigingen

- Financieringsruimte beperkt
- Geen provinciaal filmbeleid
- Moeizame verdeling taken en verantwoordelijkheden
- Achterop m.b.t. technologische knowhow
- Makers gaan naar Randstad om te wonen/werken
- Te weinig verbinding met opleidingen en talentontwikkeling
- Te weinig samenwerking
- Doe-het-zelvers: technologisch kan er heel veel tegen lage kosten.
- Te weinig structurele verbinding met het bedrijfsleven
- Te weinig structurele verbinding met andere provincies

www.dezb.nl

wij zijn
vol van Zeeland

Kousteensedijk 7
4331 JE Middelburg
Postbus 8004
4330 EA Middelburg

T 0118 654000
info@dezb.nl

